

Свірко Світлана

доктор економічних наук, доктор наук з державного управління, професор
Державний університет «Житомирська політехніка»
<https://orcid.org/0000-0001-9157-4672>

Здібель Іван

аспірант
Державний університет «Житомирська політехніка»
<https://orcid.org/0009-0001-8821-1077>

Модель фінансового забезпечення НАТО

Анотація. У публікації опрацьовано загальні положення фінансового забезпечення діяльності НАТО в часовому та просторовому вимірах. На основі вивчення та аналізу фінансових правил НАТО проведено концептуалізацію фінансового забезпечення Альянсу та побудовано його модель. Вона містить: 1) мету, яку визначено як забезпечення реалізації місії НАТО, а також політичних, військових, економічних, наукових, культурних та інших цілей на тактичному, оперативному та стратегічному рівнях; 2) джерела формування ресурсів НАТО (за рахунок прямих та непрямих внесків); 3) види бюджетів (цивільний та військовий бюджети, Програма інвестицій у безпеку НАТО); 4) форми фінансового забезпечення (загальне та спільне фінансування, внески в натуральній формі та цільові фонди); 5) принципи фінансового забезпечення (традиційні принципи бюджетного процесу ЄС, а також принципи пропорційності та взаємозаліків); 6) інститути фінансового забезпечення НАТО (Північноатлантична Рада, Бюджетний та Інвестиційний комітети, керівники органів НАТО, Бюро НАТО з ресурсів, Міжнародний секретаріат НАТО, фінансові контролери, Рада з політики та планування ресурсів, Рада міжнародних аудиторів НАТО). Імплементція цієї моделі у практику фінансового забезпечення вітчизняної оборонної сфери значно прискорить інтеграцію України до структур НАТО.

Ключові слова: фінансове забезпечення; НАТО; цивільний бюджет; військовий бюджет; Програма інвестицій у безпеку НАТО.

Актуальність теми. З набуттям незалежності Україна обрала курс на євроатлантичну інтеграцію, який у 2019 році набув остаточного підтвердження в Конституції України зі словами про «незворотність євроатлантичного курсу України» [1]. Генеральний секретар НАТО у 2024 р. заявив, що «Україна зараз ближче до НАТО, ніж будь-коли раніше, і буде продовжувати йти цим шляхом доти, доки не стане членом Альянсу» [2]. Отже, партнери України з НАТО фактично одноставно підтримують наше прагнення стати членом Альянсу. За цих умов вивчення практики функціонування НАТО у різних сферах є надзвичайно важливим та необхідним завданням, вирішення якого вітчизняними фахівцями здійснюється не одне десятиріччя. Втім варто зазначити про вузький ракурс фокусної уваги фахівців щодо військової сфери НАТО, що не є дивним, зважаючи на характер Північноатлантичного Альянсу. Водночас вважаємо помилковим уникнення опрацювання питань фінансового забезпечення НАТО, яке є певним чином первинно-забезпечувальним механізмом усього функціонування Альянсу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У різні часи дослідженню проблематики загального функціонування НАТО присвятили свої праці такі вітчизняні автори, як І.Артюмов, А.Артюмова, В.Кордон, О.Баула, Т.Божидарнік, Т.Вісіна, Н.Галазюк, М.Замікула, О.Зелінська, В.Кравченко, О.Кравчук, П.Кравчук, Л.Корольчук, О.Лютак, А.Мартинів, Т.Никитюк, В.Орлик, М.Паламарчук, Л.Савош, О.Урбан [3–8] та інші. Питання фінансового покриття видатків на функціонування НАТО досліджували у своїх поодиноких працях В.Довгалюк, О.Сидоренко, Ю.Романовська, В.Урбанович, Д.Вигівський [9–10] та інші. Водночас проблематика фінансового забезпечення діяльності НАТО не була висвітлена у працях українських вчених.

Мета дослідження полягає у визначенні загальних положень фінансового забезпечення діяльності НАТО в часовому та просторовому вимірах задля їх формалізації у вигляді моделі фінансового забезпечення Альянсу.

Викладення основного матеріалу. НАТО як міжнародна міжурядова організація та військово-політичний союз була створена у 1949 році на засадах принципу спільної участі. За більше ніж 7 десятиріч у функціонуванні НАТО багато положень змінилося, проте останній принцип щодо

фінансового забезпечення Альянсу впродовж цього періоду залишається без змін. Варто зазначити, що згідно з положенням НАТО внески до фондів Альянсу від кожної країни не перевищують 0,5 % загальних витрат на оборону кожної з країн і розраховуються відповідно до формули розподілу видатків, в якій використовується показник валового національного доходу країн-членів (з 2006 р. за рекомендацією 2 % від ВВП) [11]. Загалом ресурси НАТО утворюються завдяки прямим та опосередкованим внескам країн-членів, при цьому [12]:

– прямі внески формують дохідну частину бюджетів, за рахунок якої і здійснюється проведення видатків у межах програм, формування сил і засобів Альянсу на виконання місії та цілей своєї діяльності (вони не є основними в забезпеченні НАТО);

– опосередковані або національні внески є еквівалентом фінансових ресурсів у формі військ, сил та засобів, що надаються Альянсу зі сторони кожної країни-члена на заходи стримування та оборони, проведення військових операцій (вони є основними в забезпеченні НАТО).

Всі фінансові ресурси НАТО концентруються у трьох бюджетах, які сукупно забезпечують зміцнення Альянсу, сприяють стримуванню, обороні та оперативній сумісності; потреби вказаних бюджетів визначаються керівними органами НАТО відповідно до основоположної мети та пріоритетів. Цими бюджетами є [11–12]:

– цивільний бюджет (призначений для покриття витрат на управління НАТО (на персонал, експлуатаційні та капітальні витрати, видатки на програми Міжнародного секретаріату в штаб-квартирі НАТО); формується в межах цільових обмежень «стратегічні цілі – ресурси» (5 основних цілей (кризове регулювання та операції; колективна оборона; колективна безпека; зв'язки з громадськістю; консультування між партнерами) та 3 допоміжні (управління штаб-квартирою НАТО; управління та регулювання через моніторинг політики, процеси та процедури функціональної діяльності; забезпечення безпеки штаб-квартири НАТО)); розпорядник цивільного бюджету – Генеральний секретар НАТО; виконання бюджету під наглядом Бюджетного комітету);

– військовий бюджет (призначений для покриття витрат на зміцнення сил та засобів стримування і оборони НАТО, посилення оперативної сумісності в межах Альянсу (витрати на: експлуатацію окремих військових сил та засобів, інтегроване військове керівництво, операції та місії НАТО); розпорядники військового бюджету – Верховний головнокомандувач Об'єднаними Збройними Силами НАТО в Європі, Верховний головнокомандувач по трансформації Об'єднаними Збройними Силами НАТО та начальник Міжнародного військового штабу; виконання бюджету під наглядом Бюджетного комітету);

– Програма інвестицій у безпеку НАТО (призначена для покриття витрат на забезпечення стримування, оборону та безпеку (витрати на вагомні системи в галузі будівництва, командування та управління відповідно до принципу «перевищення можливостей», тобто задоволення потреб, які партнеру в індивідуальному порядку не доцільно покривати індивідуально); відповідальні за виконання Програми – міністерства оборони країн-членів; виконання Програми здійснюється під наглядом Інвестиційного комітету).

Варто зазначити, що на сьогодні в межах функціонування НАТО вирізняють такі форми фінансового забезпечення діяльності цієї організації: загальне та спільне фінансове забезпечення, внески в натуральній формі та цільові фонди [12]. Відповідно до принципу загального фінансового забезпечення на 2024–2025 рр. встановлено такі пропорції внесення ресурсів країнами-членами до бюджетів НАТО (табл. 1).

Таблиця 1

Пропорції розподілу видатків за цивільним, військовим та Програмою інвестицій у безпеку НАТО (2024–2025 рр.)

Країна	Розподіл частки внесків країн-членів
1	2
Албанія	0,0882
Бельгія	2,0447
Болгарія	0,3552
Велика Британія	15,8813
Греція	1,0273
Данія	1,2744
Ісландія	0,0624
Іспанія	5,8211
Італія	8,5324
Канада	6,6840
Латвія	0,1550
Литва	0,2493
Люксембург	0,1645

Закінчення табл. 2

1	2
Нідерланди	3,3528
Німеччина	15,8813
Норвегія	1,7267
Північна Македонія	0,0756
Польща	2,9015
Португалія	1,0194
Румунія	1,1931
Словаччина	0,5014
Словенія	0,2212
Туреччина	4,5927
Угорщина	0,7380
Фінляндія	0,9057
Франція	10,1940
Хорватія	0,2910
Чорногорія	0,0283
Чехія	1,0259
Швеція	1,9277
Естонія	0,1213
Усього НАТО	100,0000

Джерело: сформовано на основі [12]

Механізми спільного фінансування встановлені статутами, які погоджені НАТО, при цьому країни-учасники самі визначають пріоритети та механізми фінансового забезпечення, а власне Альянс здійснює контроль та політичний нагляд. Фінансове управління бюджетами здійснюється завдяки злагодженій роботі сукупності інституційних органів НАТО (табл. 2)

Таблиця 2

Інституційна основа фінансового управління НАТО

Інституційний орган	Функції та повноваження
Північноатлантична Рада	Затверджує бюджети та Програму інвестицій; здійснює нагляд за фінансовим управлінням НАТО; проводить консультування з Радою з політики та планування ресурсів
Рада з політики та планування ресурсів	Здійснює консультування Північноатлантичної Ради; здійснює загальне управління цивільним та військовим бюджетами, а також Програмою інвестицій у безпеку НАТО
Бюджетний комітет	Розглядає та рекомендує до затвердження цивільний та військовий бюджети; здійснює нагляд за виконанням цивільного та військового бюджетів; звітується про виконання цивільного та військового бюджетів перед Радою з політики та планування ресурсів
Інвестиційний комітет	Розглядає пакети ресурсів, проекти та рекомендує до затвердження Програму інвестицій у безпеку НАТО; здійснює нагляд за виконанням Програми інвестицій у безпеку НАТО; звітується про виконання Програми інвестицій у безпеку НАТО перед Радою з політики та планування ресурсів
Бюро НАТО з ресурсів	Проведення незалежних та комплексних консультацій для Генерального секретаря, ресурсних комітетів НАТО, інших учасників бюджетного процесу; сприяє прийняттю управлінських рішень у сфері ресурсів
Розпорядники ресурсів – керівники органів НАТО	Здійснюють виконання бюджетів, належне фінансове управління; здійснюють звітування за виділення та раціональне використання ресурсів; здійснюють внутрішній контроль за раціональним використанням ресурсів
Міжнародний секретаріат НАТО	Готує фінансову звітність щодо проектів, що реалізуються країнами-членами НАТО
Фінансові контролери	Забезпечення вчасного надходження коштів від країн-членів НАТО для виконання бюджетів і програм у передбаченому обсязі, відповідно до пайової участі, та необхідному для реалізації цих заходів; перевірка за дотриманням встановлених Фінансових правил НАТО, зокрема правил виконання бюджетів та застосування контрольних процедур
Рада міжнародних аудиторів НАТО	Перевірка та аналіз фактичного стану справ у межах діяльності НАТО щодо законного та ефективного використання ресурсів; перевірка фінансової звітності інститутів НАТО на предмет достовірності та повноти; здійснення трьох видів перевірок: аудит фінансової звітності підзвітних структур НАТО, аудит ефективності діяльності НАТО та аудит Програми інвестицій у безпеку НАТО

Джерело: сформовано на основі [12]

Варто зауважити, що фінансове управління цивільним та військовим бюджетами відрізняється від фінансового управління Програмою інвестицій у безпеку НАТО.

Так порядок реалізації бюджетного процесу НАТО затверджується Північноатлантичною радою у вигляді Фінансових правил, які стосуються фундаментальних принципів фінансової системи НАТО. Згідно із зазначеними Фінансовими правилами кожна інституційна структура НАТО має свій власний бюджет у валюті країни її розміщення із зазначенням обмінного курсу через спільну облікову одиницю. Бюджет готується щорічно (при цьому бюджетний період збігається з календарним роком) під контролем керівника відповідної одиниці інституційної структури НАТО, розглядається та рекомендується до затвердження та виконання Північноатлантичною Радою членами Бюджетного комітету на засадах консенсусу [11–12]. За відсутності консенсусу між членами Бюджетного комітету (представниками різних країн) на початку нового бюджетного періоду витрати за всіма заходами НАТО покриваються за рахунок тимчасово виділених коштів під наглядом Бюджетного комітету у розмірах, затверджених відповідними бюджетами попереднього періоду. Такий режим може застосовуватися впродовж 6 місяців, після чого або Північноатлантична Рада затверджує бюджет, або приймає рішення про продовження такого режиму тимчасового фінансового забезпечення. Як свідчить практика, такий механізм консенсусу сприяє реалізації принципу колективного міжурядового контролю за витратами бюджетів НАТО.

Із затвердженням бюджету керівник відповідної одиниці інституційної структури НАТО отримує повноваження на прийняття зобов'язань та здійснення витрат, які обмежуються не тільки розміром затверджених бюджетів, а й Фінансовими правилами щодо проведення міжнародних конкурсів на укладання контрактів на постачання товарів, робіт та послуг; переміщення коштів за коригування кошторисів; попереднього затвердження фінансових зобов'язань та витрат тощо [11]. При цьому впродовж ще двох бюджетних років після періоду, на який заплановано виділення бюджетних асигнувань на покриття реальних витрат відповідного періоду, дозволяється ліквідація зобов'язань за такими видатками.

Своєю чергою процес фінансового управління Програмою інвестицій у безпеку НАТО передбачає первісне формування пакетів наявних ресурсів, після розгляду та затвердження яких Інвестиційним комітетом, розпочинається розгляд окремих проєктів [11]. Країна-член НАТО готує та подає вказаному комітету подання, яке містить інформацію щодо [11]: технічного обґрунтування проєкту, розрахунку його вартості, аргументи на користь спільного фінансового забезпечення, пояснення процедури конкурсу на виконання проєкту (процедура міжнародних конкурсів передає максимальне залучення країн-членів НАТО, можливість певних відступів від загального порядку проведення міжнародних конкурсів за погодження таких відступів Інвестиційним комітетом). Погодження проєкту Інвестиційним комітетом знаменує початок роботи над його реалізацією.

Рух фінансових ресурсів під час реалізації Програми інвестицій у безпеку НАТО здійснюється завдяки застосуванню механізмів міжнародного фінансового клірингу, який застосовується через розрив планових та фактичних показників витрат та внесків кожної країни-учасниці Програми, що відображається у звітності щодо проведення запланованих витрат [11]. Кінцеве узгодження таких показників відбувається після виконання проєкту за участі Спільної приймальної комісії, яка перевіряє відповідність виконаних робіт щодо затвердженого проєкту, формує на підставі цього звіту, подає його до Інвестиційного комітету, що є підставою для НАТО взяти відповідальність за результати його виконання та подальше використання результатів реалізації таких проєктів. Фінансову звітність щодо виконання проєктів країнами-відповідальними виконавцями готує двічі на рік Міжнародний секретаріат НАТО; платіжні відомості щодо взаєморозрахунків публікуються вказаним органом щоквартально [11].

Програма інвестицій у безпеку НАТО передбачає застосування інструментів стратегічного прогнозування, за якими формуються прогнозовані показники на 10 років.

Будь-яке фінансове керівництво контролюється в межах кожної інституційної одиниці НАТО не тільки її керівником, а й фінансовим контролером, який назначається Північноатлантичною Радою. Метою діяльності фінансового контролера є забезпечення вчасного надходження коштів країн-членів НАТО на виконання бюджетів та Програми в обсязі, передбаченому згідно з пайовою участю кожної з країн-членів НАТО та необхідному для такого виконання. Для виконання цього завдання фінансовий контролер перевіряє дотримання встановлених Фінансових правил НАТО, зокрема правил виконання бюджетів та застосування контрольних процедур. Він може у разі непогодження з діями керівництва інституційної одиниці НАТО в межах відповідних фінансових транзакцій звернутися до Бюджетного комітету. Фінансовий контролер щорічно звітує по свою діяльність у письмовому вигляді перед Радою міжнародних аудиторів НАТО. Вона відповідає не тільки за перевірку всіх рахунків структурних одиниць НАТО, а й здійснює аудит функціонування системи управління фінансами Альянсу загалом.

Огляд зазначених позицій свідчить, що процес фінансового забезпечення НАТО та управління фінансовими ресурсами загалом здійснюється із застосуванням бюджетних принципів (єдності, достовірності, щорічності, збалансованості, розрахункової одиниці, універсальності, деталізації, розсудливого управління фінансами та продуктивності, прозорості) [13–16].

Отже, на підставі проведеної декомпозиції фінансового забезпечення НАТО стає можливою побудова його моделі (табл. 3).

Таблиця 3

Модель фінансового забезпечення НАТО

Мета фінансового забезпечення НАТО – забезпечення реалізації місії та політичних, військових, економічних, наукових, культурних та інших цілей НАТО на тактичному, оперативному та стратегічному рівнях				
Джерела формування ресурсів НАТО				
прямі внески			опосередковані або непрямі внески	
Види бюджетів НАТО				
цивільний бюджет		військовий бюджет	Програма інвестицій у безпеку НАТО	
Форми фінансового забезпечення НАТО				
загальне	спільне	внески в натуральній формі	цільові фонди	
Принципи фінансового забезпечення НАТО				
єдності	збалансованості	щорічності	достовірності	розрахункової одиниці
універсальності	деталізації	розсудливого управління фінансами та продуктивності	пропорційності	взаємозаліків
Інститути фінансового забезпечення НАТО				
Північно-атлантична Рада	Бюджетний комітет	Розпорядники ресурсів – керівники органів НАТО	Інвестиційний комітет	Бюро НАТО з ресурсів
Міжнародний секретаріат НАТО	Фінансові контролери	Рада з політики та планування ресурсів	Рада міжнародних аудиторів НАТО	

Сформована модель має чіткий змістовно-функціональний каркас у часовому та просторовому вимірах, що дозволяє її швидко імплементувати у практику фінансового забезпечення вітчизняної оборонної сфери задля швидкої інтеграції до структур НАТО.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Фінансове забезпечення НАТО є первинно-забезпечувальним механізмом усього функціонування Альянсу. Ретельне опрацювання його положень сприятиме наближенню вітчизняної практики фінансового забезпечення оборонної сфери до стандартів НАТО. На основі вивчення та аналізу фінансових правил НАТО проведено концептуалізацію фінансового забезпечення Альянсу та побудовано його модель. Вона містить: 1) мету, яку визначено як забезпечення реалізації місії НАТО, а також політичних, військових, економічних, наукових, культурних та інших цілей на тактичному, оперативному та стратегічному рівнях; 2) джерела формування ресурсів НАТО (за рахунок прямих та непрямих внесків); 3) види бюджетів (цивільний та військовий бюджети, Програма інвестицій у безпеку НАТО), 4) форми фінансового забезпечення (загальне та спільне фінансування, внески в натуральній формі та цільові фонди); 5) принципи фінансового забезпечення (традиційні принципи бюджетного процесу ЄС, а також принципи пропорційності та взаємозаліків); 6) інститути фінансового забезпечення НАТО (Північноатлантична Рада, Бюджетний та Інвестиційний комітети, керівники органів НАТО, Бюро НАТО з ресурсів, Міжнародний секретаріат НАТО, фінансові контролери, Рада з політики та планування ресурсів, Рада міжнародних аудиторів НАТО). Імплементация цієї моделі у практику фінансового забезпечення вітчизняної оборонної сфери значно прискорить інтеграцію України до структур НАТО.

Список використаної літератури:

1. Конституція України : документ 254к/96-ВР ; редакція від 01.01.2020, підстава – 27-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Україна до НАТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukrainetonato.com.ua>.
3. Кордон М.В. Європейська та євроатлантична інтеграція України : навчальний посібник / М.В. Кордон. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 172 с.
4. Артьомов І.В. Актуальні проблеми зовнішньої політики України / І.В. Артьомов, А.А. Артьомова. – Ужгород : ДВНЗ УжНУ, 2021. – 320 с.
5. Європейська та євроатлантична інтеграція : навчальний посібник / О.В.Баула, Т.В. Божидарник, Т.М. Вісина та ін. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2016. – 328 с.
6. Сучасний стан і перспективи розвитку й трансформації Північноатлантичного альянсу / В.В. Кравченко, В.В. Орлик, М.О. Замікула, М.О. Паламарчук / Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-09/nato.pdf>.

7. *Мартинюк А.Ю.* НАТО : енциклопедія Сучасної України / *А.Ю. Мартинюк*; редкол. *І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.* – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-70571>.
8. Міжнародна технічна допомога оборонному сектору України як запорука подальшого поглиблення євроатлантичного партнерства заради миру / *С.В. Свірко, В.В. Довгалюк, О.П. Сидоренко, А.М. Білошицька* // *Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів XXI століття : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, 12–13 грудня.* – Житомир, 2023. – С. 133–137.
9. *Романовська Ю.А.* Видатки на оборону : порівняльний аналіз ситуації в Україні та країнах НАТО / *Ю.А. Романовська, В.А. Урбанович* // *Причорноморські економічні студії.* – 2018. – Вип. 28 (2). – С. 117–120.
10. *Вигівський Д.М.* Тенденції формування оборонних видатків країн НАТО / *Д.М. Вигівський* // *Економіка, управління та адміністрування.* – 2024. – №1 (107). – С.55–60.
11. NATO handbook [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.nato.int/docu/handbook/2006/hb-en-2006.pdf>.
12. Funding NATO / NATO [Electronic resource]. – Access mode : https://www.nato.int/cps/ru/natohq/topics_67655.htm?selectedLocale=en.
13. *Свірко С.В.* Методологічна модель бюджетного процесу Європейського Союзу / *С.В. Свірко, В.В. Довгалюк, Т.М. Тростенюк* // *Економіка, управління та адміністрування.* – 2024. – Вип. 1 (107). – С.70–84.
14. Regulation (EU, Euratom) 2018/1046 of the European Parliament and of the Council of 18 July 2018 on the financial rules applicable to the general budget of the Union, amending Regulations (EU) No 1296/2013, (EU) No 1301/2013, (EU) No 1303/2013, (EU) No 1304/2013, (EU) No 1309/2013, (EU) No 1316/2013, (EU) No 223/2014, (EU) No 283/2014, and Decision No 541/2014/EU and repealing Regulation (EU, Euratom) No 966/2012 [Electronic resource]. – Access mode : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32018R1046>.
15. *Свірко С.В.* Декомпозиція бюджетного процесу територіально найбільших країн G20 / *С.В. Свірко, В.В. Довгалюк, Т.М. Тростенюк* // *Економіка, управління та адміністрування.* – 2023. – Вип. 4 (106). – С.42–53.
16. Розбудова міжнародних бюджетних принципів в умовах сучасних світових суспільних трендів : безпекова, стратегічна та інформаційна детермінанти / *С.В. Свірко, Т.О. Власюк, В.В. Довгалюк та ін.* // *Фінансово-кредитна діяльність : проблеми теорії і практики.* – 2024. – № 2 (55). – С.299–316.

References:

1. Verkhovna Rada Ukrainy (1996), *Konstytutsiia Ukrainy*, document №254k/96-VR, redaktsiia vid 01.01.2020, pidstava – 27-IX, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. *Ukraina do NATO*, [Online], available at: <https://ukrainetonato.com.ua>
3. Kordon, M.V. (2010), *Yevropeiska ta yevroatlantychna intehratsiia Ukrainy*, navchalnyi posibnyk, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, 172 p.
4. Artomov, I.V. and Artomova, A.A. (2021), *Aktualni problemy zovnishnoi polityky Ukrainy*, DVNZ UzhNU, Uzhhorod, 320 p.
5. Baula, O.V., Bozhydarnik, T.V., Visyna, T.M. et al. (2016), *Yevropeiska ta yevroatlantychna intehratsiia*, navchalnyi posibnyk, RVV Lutskoho NTU, Lutsk, 328 p.
6. Kravchenko, V.V., Orlyk, V.V., Zamikula, M.O. and Palamarchuk, M.O., «Suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku i transformatsii Pivnichnoatlantynoho aliansu», *Analitichna dopovid Natsionalnogo instytutu stratehichnykh doslidzhen*, [Online], available at: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-09/nato.pdf>
7. Martynov, A.Iu. (2020), *NATO*, entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy, in Dziuba, I.M., Zhukovskiy, A.I., Zhelezniak, M.H. et al. (ed.), *Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy, K.*, [Online], available at: <https://esu.com.ua/article-70571>
8. Svirko, S.V., Dovhaliuk, V.V., Sydorenko, O.P. and Biloshytska, A.M. (2023), «Mizhnarodna tekhnichna dopomoha oboronnomu sektoru Ukrainy yak zaporuka podalshoho pohlyblennia yevroatlantynoho partnerstva zarady myru», *Natsionalna bezpeka v umovakh viiny, pislivoiennoi vidbudovy ta hlobalnykh vylykiv XXI stolittia*, zbirnyk tez dopovidei Vseukrainskoi nauково-praktychnoi konferentsii, 12–13 hrudnia, Zhytomyr, pp. 133–137.
9. Romanovska, Yu.A. and Urbanovych, V.A. (2018), «Vydatky na oboronu: porivnialnyi analiz sytuatsii v Ukraini ta krainakh NATO», *Prychornomorski ekonomichni studii*, Vol. 28 (2), pp. 117–120.
10. Vyhivskiy, D.M. (2024), «Tendentsii formuvannia oboronnykh vydatkiv krain NATO», *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, Vol. 1 (107), pp.55–60.
11. *NATO handbook*, [Online], available at: <https://www.nato.int/docu/handbook/2006/hb-en-2006.pdf>
12. NATO, *Funding NATO*, [Online], available at: https://www.nato.int/cps/ru/natohq/topics_67655.htm?selectedLocale=en
13. Svirko, S.V., Dovhaliuk, V.V. and Trosteniuk, T.M. (2024), «Metodolohichna model biudzhethnoho protsesu Yevropeiskoho Soiuzu», *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, Vol. 1 (107), pp. 70–84.
14. Regulation (EU, Euratom) 2018/1046 of the European Parliament and of the Council of 18 July 2018 on the financial rules applicable to the general budget of the Union, amending Regulations (EU) No 1296/2013, (EU) No 1301/2013, (EU) No 1303/2013, (EU) No 1304/2013, (EU) No 1309/2013, (EU) No 1316/2013, (EU) No 223/2014, (EU) No 283/2014, and Decision No 541/2014/EU and repealing Regulation (EU, Euratom) No 966/2012. [Online], available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32018R1046>

15. Svirko, S.V., Dovhaliuk, V.V. and Trosteniuk, T.M. (2023), «Dekompozytsiia biudzhethnoho protsesu terytorialno naibilshykh krain G20», *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, Vol. 4 (106), pp.42–53.
 16. Svirko, S.V., Vlasiuk, T.O., Dovhaliuk, V.V., Trosteniuk, T.M. and Kuchmenko, V.O. (2024), «Rozbudova mizhnarodnykh biudzhethnykh pryntsyviv v umovakh suchasnykh svitovykh suspilnykh trendiv: bezpekova, stratehichna ta informatsiina determinant», *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky*, Vol. 2 (55), pp. 299–316.
-

Svirko S. Zdybel I.**NATO Financial Support Model**

The publication elaborates the general provisions of the financial support of NATO activities in time and space. Based on the study and analysis of NATO financial rules, a conceptualization of NATO financial support was carried out and a model of the latter was built, which includes the goal, which is defined as ensuring the implementation of the mission and political, military, economic, scientific, cultural and other goals of NATO at the tactical, operational and strategic levels, sources of NATO resource formation (through direct and indirect contributions), types of budgets (civilian and military budgets, NATO Security Investment Program), forms of financial support (general, joint contributions in kind and trust funds), principles of financial support (traditional principles of the EU budgetary process, as well as the principles of proportionality and netting), institutions of NATO financial support (North Atlantic Council, Budget and Investment Committees, heads of NATO bodies, NATO Resource Office, NATO International Secretariat, financial controllers, Resource Policy and Planning Board, NATO Board of International Auditors). Implementation of this model in the practice of financial support of the domestic defense sector will significantly accelerate Ukraine's integration into NATO structures.

Keywords: financial support; NATO; civilian budget; military budget; NATO Security Investment Program.

Стаття надійшла до редакції 04.11.2024.